

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

VI. Nonnulla expediuntur de Relatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

ex parte extremi relationis mutue, sed tantum infero: terminus non relatus valet terminare relationem non mutuatam: ergo etiam si terminus relationis mutue non mutuo referretur, posset eandem relationem terminare: ergo non requiritur relatio ex parte extremi mutuo relati ad terminandam relationem: ergo hæc non se tenet ex parte termini: quod enim non requiritur superfluum est ad terminandum, & independentem ab illo fit relationis terminatio.

14 Obiicitur primò, ex Caietano: Paternitas Ioannis non terminatur ad Petrum, ut filius est formaliter, sed ut est genitus: ergo prius natura est Ioannis pater, quam habeat filium, quod nemo non ridebit. Consequentia probatur: Petrus prius natura est homo, & est genitus, quam sit filius: ergo Ioannes prius natura est pater, quam Petrus sit filius. Respondeo negando quod in primo antecedenti sumitur, & hanc ultimam consequentiam, quæ sebat in illius confirmationem. Paternitas enim Ioannis relata ad Petrum ut genitum, est posterior Petro ut genito, & Petrus ut genitus est prior paternitate Ioannis à quo genitus est. Si tamen comparatur Ioannes ut pater cum Petro, ut filio, seu paternitas Ioannis cum filiatione Petri, nulla inuenitur prioritas, aut posterioritas inter hæc extrema, quia ex eisdem principiis & fundamentis oritur paternitas Ioannis, & filio Petri absque ulla dependentia paternitatis à filiatione, seu filiationis à paternitate. Ex hac doctrina solum manet aliud argumentum, quod pro opposita sententia peti solet ex similitudine relatiuorum, quorum vnum non est prius altero, quæ optimè componitur si respectu terminetur ad absolutum, & componi non posset, si ad respectum terminaretur, ut pro nostra sententia supra arguebam.

15 Secundo obiicitur ex P. Rub. n. 65. Oppositio relatiua inuenitur inter relatiua formaliter ut relatiua sunt: ergo mutua relatio includit essentialiter mutua oppositionem relatiuam: sed mutua oppositio relatiua essentialiter includit utramque rationem referendi, & terminandi: ergo utrumque officium exercent relatiua per relationes, & non per fundamenta absoluta. Resp. distinguendo primum antecedens: quodlibet relatiuum formaliter ut relatiuum opponitur cum alio secundum id, quod dicit absolute tanquam rationem terminandi, & fundandi propriam relationem concedo: Quodlibet relatiuum opponitur cum alio formaliter ut relatiuum subdistinguo: opponitur immediatè cum illo ut relatiuum, quia opponitur cum fundamento, ex quo oritur relatio, concedo: quia immediatè opponitur cum relatione termini formaliter sumpta in se ipsa, nego. Deinde distinguo consequens: ergo mutua relatio includit essentialiter mutua oppositionem, includit oppositionem utriusque extremi ad aliud modo explicato in antecedentis distinctione, concedo: includit oppositionem utriusque extremi ad alterum immediatè formaliter ut relatiuum, nego. Postea in minori illa, sed mutua oppositio includit utramque rationem referendi, & terminandi, distinguenda est dictio terminandi: terminandi secundum esse absolutum, concedo: secundum esse respectuum, nego: & ultimò neganda est ultima consequentia, quia inferitur: ergo utrumque officium exercent relatiua per relationes, & non per fundamenta.

16 Instat P. Rub. relationes essentialiter sunt rationes referendi: ergo mutua relationes mutuo se respiciunt: ergo mutuo se terminant. Concedo primum antecedens, & nego priorem, & posteriorem consequentiam, quia relationes non dicuntur mutue, quia mutuo respiciantur, neque quia hæc aliam respiciat, sed quia inueniuntur in utroque extremo, & quid extrinsecum est cuiuslibet relationi esse mutua, quia illi est extrinsecum dari in termino relationem aliam, quæ huius fundamentum respiciat.

17 Arguitur rursus: Relationes diuine referuntur ad respectum: ergo relationes creatæ ad respectum etiam referuntur. Nego consequentiam, & disparitatem reddo. Relationes diuine non distinguuntur realiter à fundamento relati, potius pater, & filius, qui referuntur formaliter constituntur per ipsas relationes, in creatis autem relatio est superaddita fundamento, & filius creatus, qui producit, non producit à substantia generante formaliter ut filius est, sed postquam est productus à suo principio, resultat relatio superueniens genito iam in esse geniti constituto. Pater autem æternus producit Verbum formaliter ut filiū, cui Verbo non accedit relatio filiationis postquam est genitum, sed potius per ipsam generationem passiuam consti-

tuitur in esse filij, & non est prius esse genitum, quam esse filium aliqua prioritate reali originis, imo in multorum sententia adhuc formaliter per intellectum distinguere non possunt in Verbo passiuam generationem, & filiationem eiusdem Verbi.

18 Ultimò obiicitur Arist. c. 7. de relatione ubi asserit, quod si à seruo auferantur omnia alia, relicto autem quod seruus sit, ad illum domini relationem esse terminandam, & hanc relationem non posse subsistere, etiam si reliqua omnia remaneant, si à seruo auferatur hoc, quod est esse seruū. Ex quo inferunt authores oppositæ sententiæ totam rationem terminandi relationem quam dicit dominus ad seruum esse seruitutem. Resp. hoc non inferri ex Aristotelis doctrina, quia cum dixit relicto in seruo hoc, quod est esse seruū, reliquis omnibus circumscriptis ad illum esse relationem terminandam, non dixit relinquendam esse solam seruitutem, sed seruum in concreto, quod dicit seruitutem, & subiectum absolutum talis seruitutis, quod sufficiens est ad relationem terminandam, dixit autem Aristoteles seruum esse relinquendum, quod dicit subiectum, & seruitutem, etiam si hæc non terminet relationem domini, quia illum infert eo modo, quo vnum relatiuum inferitur ex alio, & valet consequentia, est dominus: ergo est seruus, & è contra. Similiter cum dixit reliquis omnibus circumscriptis ex eo, quod maneat hoc, quod est esse seruum, manere terminum relationis, non dixit solam seruitutem esse permanentem, sed seruitutem, & subiectum, hoc ut terminum relationis, illam tanquam quid, ex quo hæc inferitur.

PUNCTUM VI.

Nonnulla expediuntur de relatione.

1 PRIMò inquiri potest quot sunt species relationis: videtur enim in nostra sententia tot esse quot sunt res, quia si relatio identitatis, nihil aliud est præter extrema, relatio identitatis inter duos homines erit diuersa in specie à relatione identitatis inter duos equos, & relatio diuersitatis inter hominem, & leonem erit specie diuersa à relatione diuersitatis inter equum, & canem. Respondeo absque ulla inconuenienti posse totum hoc admitti, nihilominus distinctione esse vtendum, si enim sermo sit de relationibus materialiter sumptis rectè probatur facta; si verò de specie logica, prædictæ relationes specie non differunt, quia etiam si sint res materialiter differentes considerantur omnes sub eadem ratione, ut patet in numero, qui non distinguitur ab unitatibus, neque hæ ab entitatibus, & tamen eiusdem speciei est quaternarius numerus hominum, & numerus quaternarius equorum.

2 Secundo inquiritur, an tertium genus relationis ab Aristotele assignatum pertineat ad hoc prædicamentum. Resp. negatiue, quia scientia, & alia relatiua, quæ ad hoc genus spectant per se ipsa referuntur, ac proinde relatio est illis intrinseca, & cum ipsis fundamentis identificata, quod proprium est relationis transcendentalis distinctæ à prædicamentali. Neque potest dici ex scientia, & obiecto resultare aliam relationem prædicamentalem, quia nullum est fundamentum, quod moueat ad talem relationem admittendam, & quia scientia non exigit obiecti existentiam, sed potest circa illud tendere ut existens etiam si sit purè possibile, vel chimericum, ex obiecto autem non existente, & actu scientiæ nulla potest prædicamentalis relatio assurgere. Posset dici relationem hanc confurgere ex scientia, & obiecto, quando hoc est existens, secus quando non est existens, sed hoc fundamento caret, quia nihil apparet in scientia, ratione cuius possit constituere relationem cum obiecto quando est existens, quam non constituat cum illo non existente, cum ipsa ex se non illud exigat existens, & eodem modo se habeat respectu illius existentis, & non existentis.

3 Tertio inquiritur, quid sibi velit illud axioma *Ad relationem non datur per se motus*. Respondeo in nostra sententia apertam habere explicationem, quia cum dicamus relationem non esse aliquid distinctum à fundamento, & termino, nulla est ratio peculiaris, per quam ipsa producat, ac proinde non datur motus ad illam, quia omnis motus includit intrinsecè actionem. In opinione, quæ relationes superadditas admittit, solet explicari de motu sensibilis, qui per sensus percipi possit qualis est motus progressiuus, motus alterationis secundum primas qualitates, & motus

motus accretionis quantitativæ. Posset etiam dici non dari per se motum ad relationem, quia etsi relatio realiter producat, non primario, & per se intenditur à natura: Pater enim, qui producit filium non intendit prouidere paternitatem, au filiationem, sed substantiam genitam, quæ producta resultat relatio paternitatis in substantia generante, & filiationis in substantia genita.

4. Quarto inquiritur, an relationes suscipiant magis & minus. Respondeo relationes identitatis, & diuersitatis, æqualitatis, & omnes relationes secundi generis non suscipere magis, & minus, quia esse eiusdem speciei, vel diuersæ, esse æquale, & esse partem huius, & filium illius in indiuisibili consistunt. De relatione inæqualitatis mihi certum est posse suscipere magis & minus, quia magis inæqualis est palmus vlnæ, quàm semivlnæ: inæqualitas enim consistit in excessu secundum extensionem, & maior est excessus vlnæ, quàm semivlnæ respectu palmi. De relatione similitudinis poterat esse nonnulla difficultas, nihilominus faciliè potest tota componi. Qui tantum censent esse similia illa, quæ eodem indiuisibili gradu qualitatis gaudent verbi gratia, duo alba vt quatuor, vel duo nigra vt tria, tenentur dicere similitudinem, non suscipere magis & minus, eadem enim ratione de similitudine, ac de æqualitate philosophari tenentur. Dissimilitudo, quæ huic opponitur magis, & minus suscipit, in hunc sensum, magis enim dissimile est album vt duo, albo vt octo, quàm albo vt quatuor. Qui ad similitudinem tantum requirunt conuenientiam qualitatum secundum speciem, possunt dicere maiorem, vel minorem conuenientiam in gradu, ad similitudinem non spectare, sed tantum dicere, æqualitatem in qualitate, vel possunt dicere augeri similitudinem, quo magis accedunt ad eandem intensiorem qualitatis, & hic est modus vulgaris loquendi, quo magis similia vocamus duo alba vt sex, quàm album vt duo, & album vt sex. Iuxta hunc dicendi modum dissimilitudo magis, & minus non recipit, quia tantum reperitur inter extrema, quæ habent qualitates specie distinctas.

5. Vltimò inquiritur, an possit dari conceptus communis omnibus relationibus. Respondeo affirmatiuè, quod probò ex huius prædicamenti constitutione, & definitione relationis, & diuersitate specierum, quæ in ipsis relationibus reperitur. Ratio dubitandi, quæ in oppositum adducitur, hæc est. Relatiua definiuntur cuius esse est aliud: ergo ex parte relatiui intelliguntur omnia relatiua: ergo vt terminentur ad aliud, debent tantum terminari ad ea, quæ relatiua non sunt, si enim terminentur ad relatiua non erit terminatio ad aliud, sed ad idem. Multa communiter congerunt auctores, vt huic argumento satisfaciatur, à quibus abstineo, quia doctrinæ nihil, & falsidij plurimum afferrent. Respondeo breuiter ly *ad aliud* intelligendum esse per distributionem accommodatam, non enim omnia relatiua collectiuè sumpta terminanda sunt ad aliud adæquatè ab illis distinctum collectiuè sumptis; sed omnia distributiue sumpta ad aliud distinctum à quolibet illorum seorsim sumpto, seu distincto à proprio correlatiuo, eodem enim modo, quo in particulari relata ad aliud terminantur, eodem modo de relatiuo in communi intelligendum est illud ad aliud. Neque necessum est relatiuum terminari ad aliud materialiter adæquatè distinctum à ratione communi relatiui, sed formaliter, quia hoc modo nunquam idem respicit se ipsum secundum eandem rationem, quapropter cum dicimus relatiuum esse ad aliud, relatiua mutua bis in illo complexo collocamus, semel in recto ex parte huius concreti relatiuum, & iterum in obliquo ex parte extremi *ad aliud* quatenus sunt termini non ipsorum secundum eandem rationem, sed quodlibet sui correlatiui. Sic causa definitur à pluribus, *principium influens in aliud*, in qua definitione ex parte principij in recto omnes cause constituuntur, & tamen illud aliud includit causas creatas, in quas causam aliquam influere necessum est. Vltimò aduerto in nostra sententia adhuc non indigeri his solutionibus, quia cum relatio prædicamentalis in particulari non sit propriè ad aliud, sed quædam collectio entitatum, relatio in communi ad aliud non erit, sed tantum dicet ratio illa communis omnes entitatum collectiones confusè cognitæ, vt tamen definitionem communem relatiuorum vt cuiusque teneamus oportet solutionem prædictam tradidisse,

CONTROVERSIA X.

De quarto membro diuidente quatenus dicit relationem transcendentalem.

RELATIO transcendentalis affinis est valde relationi prædicamentali, ideo ad hunc locum explicandam remissi naturam relationis transcendentalis, de qua agere proprium est Metaphysici, est enim affectio entis vniuersalissimè sumpti. Explicabo in hac Controversia naturam huius relationis, & quibus entitatibus conueniat definiri, ubi multa de connexionem, & relatione causarum cum effectibus, & effectuum cum causis.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit relatio transcendentalis, & quomodo differat à prædicamentali.

Explicata natura relationis in communi, si modo differentiam explicemus relationis transcendentalis vt distinctæ à prædicamentali, facile erit relationem transcendentalem definire.

Nonnulli apud P. Soar. disp. 47. Metaph. sect. 4. existimant relationem transcendentalem à prædicamentali differere ex eo; quod prædicamentalis petat necessariò terminum realiter existentem, & transcendentalis ferri possit in terminum purè possibilem. Differentiam efficaciter impugnat P. Soar. & cum eo Hurt. Arriag. & plerique recentiores. Actus intentionales intuitui in communi sententia, vniuersi extremorum, actio, ex vi cuius terminus producitur, in omnium sententia non possunt existere non existente actu termino, ad quem transcendentaliter referuntur seu cuius sunt relationes transcendentales: ergo de ratione relationis transcendentalis non est posse existere sine termino. Dices has relationes transcendentales non exigere terminum præcisè, quia sunt relationes transcendentales, sed quia sunt tales relationes. Contrà: eo ipso quod de relatione transcendentali in communi fit non exigere terminum, debet hæc ratio reperiri in qualibet relatione specialiter sumpta, quia quicquid est de essentia generis, est de essentia speciei, & differentia contrahens genus, & constituens speciem non potest genus destruere: ergo si de conceptu relationis transcendentalis in communi est non existere terminum non poterit dari relatio transcendentalis, quæ terminum actu existentem exigit. Sed dantur plures relationes transcendentales, quæ possunt existere illorum terminis actu non existentibus: ergo de conceptu relationis transcendentalis in communi non est non exigere terminum realiter existentem.

Respondebis de conceptu relationis transcendentalis esse non exigere terminum actu existentem ex vi illius conceptus communis, sed esse indifferentem vt ex vi propriæ differentie illum exigit, vel non exigit & ita different relatio transcendentalis, & prædicamentalis, quod relationi prædicamentali repugnet præcisè ex eo, quod fit prædicamentalis existere sine termino actu existente, & relationi transcendentali ex hoc conceptu vniuersali relationis transcendentalis non repugnet existere sine termino existente, licet ratione peculiaris differentie possit esse relatio transcendentalis, quæ sine termino actu existente existere non valeat. Admitto huiusmodi esse relationem prædicamentalem, & transcendentalem, verumtamen ex hoc capite, si aliunde differentiam non assignemus inter relationem transcendentalem, & prædicamentalem non poterimus vtrumque relationis genus adæquatè distinguere, quia secundum doctrinam traditam valebit consequentia: hæc relatio existit sine termino: ergo est transcendentalis, & non prædicamentalis, non tamen poterit inferri: hæc relatio non potest existere sine termino: ergo est prædicamentalis, quia relatio transcendentalis